

Kerekasztalbeszélgetés - a törvény megalkotásáról

Dr. Máthé Gábor: Elnök Urak, Hölgyeim és Uraim! Ha a bírói hatalomról emlékezünk meg, akkor, ha a kezdetekig visszanyúlunk, akkor a király hatalmáról kell beszélni, mert voltaképpen a király hatalmának volt meghatározó része a bíraskodás hatalma. A király a bíraskodást az aulájában folytatta, illetőleg későbbi megnevezéssel a királyi udvarban. Az aula voltaképpen jelentette azt a környezetet, amelyben a király tulajdonképpen létezett. Következésképpen a király nem is bíraskodott ténylegesen in propria persona másutt és mások felett, mint az udvarhoz tartozók felett. Megjegyezve azt is, hogy később az udvarhoz tartozóknak számítottak azok is, akik pereiket felvihették a királyi udvar valamelyik bíróságához. Amikor a király ítélt, akkor az ítékezés a király jelenlétében folyt, vagyis a praesentia regia előtt. A királyi jelenlét a XIII. századtól már nem csak a király személyes bíraskodását jelentette, hanem jelentette az ő helyettesének, vikáriusának a bíraskodását, akit a királyi udvar ispánja, illetőleg a királyi udvar bírójaként ismert az oklevelekből, akit magyarul országbírónak szoktunk emlegetni. Az Anjouk és Zsigmond reformjainak eredményeképpen a királyi kúriában más eredeti fórumok is megjelentek, amik mind a király bíraskodására utaltak, egészen pontosan arra, hogy a király, amikor személyesen bíraskodott a már meglévő bírói fórumon kívül, vagyis amikor már volt egy bírói személy, aki az udvarban bíraskodott, hogy megkülönböztessék az ő eljárását, ezért azt a jelenléte különösnek, majd személyesnek is nevezték, de ezeken a jelenléti fórumokon is előbb-utóbb helyettesítette magát. A királyi kúria voltaképpen az udvar bírósága volt és ezt egyáltalán nem lehet a XVI. századig semmiféleképpen sem felsőbb bíróságnak tekinteni, minthogy itt csak meghatározott ügyek és meghatározott jogállások ügyei folytak. Mégpedig azok az ügyek, amelyek a királyi jogokat érintették közvetve vagy közvetlenül. Közvetve ide kell számítani mindenféleképpen a nemes peres felek bizonyos fajta ügyeit. A királyi kúria bírósági szervezete a jelenléti fórumok irodáiból áll össze majd valamikor a Jagelló korszakra. Ettől kezdve ezt királyi táblának is nevezik megjegyezve, hogy 1342 óta a kúriában ítélezik ismételten a nádor, aki azonban mindig megtartja a különállását, jól lehet az ő fóruma is tulajdonképpen az udvar bírósága, de a kialakuló ítélőtáblától mégis elkülönül. Ennek később lesz majd jelentősége a Habsburg időkben tekintettel arra, hogy ezt a fórumot, mint a Magyarországon működő királyi udvarhoz köthető bírói fórumot a nádor fogja tovább tartani, ha van nádor, ha nincs, akkor a helytartó, illetőleg a nádorhelytartó és ezzel együtt ezt a fórumot tulajdonképpen az teszi

működőképessé, hogy a voltaképpen helytartói feladatot ellátó helytartó vagy nádorhelytartó vezeti, aki mellett vannak bíró társak, eredendően heten vannak, később ez a szám növekszik, majd a XVII. századra ez a szám már eléri a húszat, huszonkettőt és ekkortól már hétszemélyes táblának nevezik. A hétszemélyes tábla megjelenésével együtt a királyi tábla, amelyiknek a működése esetleges akadozó, alárendelődik és ennek eredményeképpen a török kiűzése időszakára a királyi kúriában működő bíróságok voltaképpen egyfajta alá-fölérendeltségi viszonyba kerülnek egymással, majd az 1723-as reform eredményeképpen a hétszemélyes tábla lesz tulajdonképpen a fellebbviteli fórum a királyi udvarban, mindig mint felsőfolyamodású bíróság. Ezzel szemben a tábla az első- és felfolyamodású bíróság is azzal, hogy a XVIII. században egyre több ügy vihető fel a királyi kúriába, úgyhogy már 1790-től jobbágyok ügye is. Ezzel válik voltaképpen a királyi kúria felsőbírósággá. Meg kell jegyezni a Kúria kapcsán azt is, illetőleg a kúriai bíráskodás kapcsán azt is, hogy az 1526 előtti időszakban azzal, amikor a fellebbezés kialakul már meg lesz a kapcsolat a vidéki fórumok, vagyis a királyi kúrián kívüli fórumok és a királyi kúria között, de ez a kapcsolat pusztán csak a nemesek vonatkozásában írható le. Ugyanis a vidéki bíróságok teljesen elkülönülnek a királyi udvartól tekintettel arra, hogy ezek a bíróság különféle módon szervezettek, ezek között vannak autonóm szervezések, így lesznek a megyék és a városok, amelyek voltaképpen az alávetettek ügyeit intézik, hogy ha deliktuális ügyekről van szó és a nemesek bizonyos ügyeit. Ezzel együtt a királyi kúriában vagy a vidéken működő bíróságok hatáskörei nagyon sajátosan alakulnak, mert vannak olyan ügy típusok, amelyek voltaképpen elindíthatók, ha nemesről van szó, perlőről vidéken, kúria egyik, másik vagy harmadik bírója előtt. Ez a fajta szertelenség vagy rendezetlenség nevezzük úgy, meg fog maradni a késő rendi korszakban is, noha több kísérlet születik, illetőleg néhány kísérlet vagy néhány törvényi megoldás meg is valósul, de igazából véve a karakter nem fog elveszni. És hogy ha már itt tartunk és végezetül kit kell bírónak tekinteni és tulajdonképpen mi az ő feladatuk. Ha a kezdeteket nézzük a királyi udvarban működő bírók egy része báró, akik báróként a királyi tanács tagjai, adott esetben, ha mást nem, akkor éppen katonáskodnak, mint az egyik nevezetes bíró, Keményfia Lőrinc, aki országbíró és nádor is lesz IV. Béla alatt, és lehetne ezt a sort folytatni. Igazában a királyi kúriában, ha modern bíró fogalmából indulunk ki a személynököt, vagyis a király személyes jelenlétének helytartóját lehet az első, a szó fogalmi értelmében vett bírójának tekinteni, ugyanis a kialakult gyakorlat alapján a hazai szokásjogot, a praktikus jogot ismerők közül ezek eredendően egyháziak, kerülnek ki azok, akik ezt a fórumot működtetni fogják. Egyébként

ekkor nyilván nem, és később sincs képesítési feltétel a bírói feladatok ellátásához. Ezzel együtt nincsenek pontos hatásköri szabályok, a bírói felelősségre vonásával kapcsolatosan csak annyit lehet elmondani, hogy például vidéken a bírói tisztséget el kell vállalni, aki nem vállalja el az bűncselekményt valósít meg, ezért megbüntetik. Ha a bíró a feladatát adott esetben jogsértő módon gyakorolja, akkor is adott esetben büntetést kell elszenvednie. A bírónak fizetése nincs, de van javadalmazása. Ha kúriai bíró akkor adott esetben honorban részesül, majd a későbbi időszakban a bírságokból, mint ahogy korábban is fogják a bírók, mondjuk úgy munkáját valamilyenféleképpen honorálni. Ha a XIX. század derekáig tekintjük a magyar bírósági szervezet működését, akkor egyet lehet elmondani. A rendszer megváltoztatása nagy nehézségekbe ütközött, voltaképpen 1848-ban csak egyet sikerült elérni, az úriszék eltörlését. Minthogy időm lejárt átadom a szót a XIX. századnak, egészen pontosan kolléganőmnek. Köszönöm szépen!

Bódiné dr. Beliznai Kinga: Én pedig annak az útnak az elejét szeretném Önöknek bemutatni, amely a bírói függetlenséget deklaráló törvény megalkotásához vezetett és a neoabszolutizmus szomorú éveit most nem említve 1860-ban göngyölíteném tovább a fonalat, amely egyfajta hát reménysugárnak is tekinthető volt a kortársak megfogalmazása szerint, hiszen 1860-ban az októberi diplomában Ferenc József úgy fogalmaz egyfelől, hogy Magyarországon visszaállítani szándékozom pesti székhellyel a Királyi Kúriát, illetőleg a másik előre vezető gondolat pedig az, hogy a magyar igazságszolgáltatás ügyeit Magyarország határain belül igyekeznek megoldani. Ennek az lesz a folyománya, hogy Apponyi Györgyöt országbírói méltósággal díszítetik fel, majd kinevezik a Hétszemélyes Tábla bíróját, 1861 februárjában a bécsi Oberster Gerichthof-nál megszűnik a magyar osztály és 1861. április 3-án ünnepélyes keretek között a Kúria ismét megkezdte a működését. De közben 1861 januárjában összeül az Országbírói Értekezlet, hatvan jeles férfiút hív az országbíró tanácskozássra, köztük ifj. Mailáth György, Deák Ferenc, Horváth Boldizsár akkor még ügyvédként jelenik meg, Thanhoffer Pál, aki később a Magyar Jogászegylet alapítója és első elnöke lesz, tehát valóban akkori prominens jogtudósokról és egyéb szakmákban járatos férfiúkról van szó, akiknek munkája nyomán megszületik az ideiglenes törvénykezési szabályok, amelyek 1868-ig meghatározzák az igazságszolgáltatás rendjét is. És ha megnézzük, akkor az 1860-as évek elején ugye a kormány nem kisebb feladattal találja szemben magát, mint azzal, hogy új jogrendszert teremtsen, amely egyrészt igazodik a jogtudományhoz, meg igazodik az akkori

hazai jogviszonyokhoz is, és 1867 júniusában, amikor a képviselőház ülésén Horváth Boldizsár felszólal, akkor a következőket mondja, s ugye tudva azt, hogy ma már közigazgatási és igazságszolgáltatás szétválasztásáról beszélünk érdemes figyelni arra, hogy ő mit mond szó szerint, mert hogy azt mondja, hogy a közigazgatás területén nincs még egy olyan terület mint az igazságszolgáltatás, ahol ennyire elengedhetetlen lenne a reform. Hát ennek nyomán 1868 decemberében szentesítik az úgynevezett törvénykezési rendtartást, amely osztrák mintára ugyan, de megalkotja a négyfokozatú általános hatáskörű bírósági szervezetet Magyarországon, helyi bíróságokról, törvényszékekről, ítélőtáblákról és Kúriáról beszél, amelynek az az érdekessége, hogy ha a mai magyar bírósági rendszer úgynevezett rendszer bírósági hierarchiáját megnézzük, akkor az Alaptörvény értelmében ugyanezt a négy fokozatot találjuk 2012. január 1-től. Természetesen 1868-ban még speciális hatáskörű bíróságokról is rendelkeznek, például egyházi bíróságokról, bányabíróságokról, váltó törvényszékekről és egyebekről. Viszont az 1868-as törvény az csak a bírósági szervezetről szól, illetőleg meghatározza a bírói hatáskört és illetékességet, de magáról a bírói hatalom gyakorlásáról nem beszél, viszont ez lesz az alapja a későbbi 1869. évi IV. törvénycikknek. És hogy ha a kiegyezést követő éveket úgy általában véve megnézzük, akkor az Andrássy kormánynak az elsődleges feladata az az volt, hogy az államszerkezetet, illetőleg benne a jogrendszert úgy alakítsa ki, hogy ez egyfelől igazodjon az Ausztriával fűződő viszonyhoz, másfelől visszautalva Béli Gábor által elmondottakra, őrizze az 1848 előtti bírósági szervezet még fennmaradt maradványait, ezeket be kellett illeszteni az új társadalmi rendbe, és természetesen figyelni kellett arra is, hogy új, korszerű intézmények létrehozása is lehetővé váljon. És éppen 150 évvel ezelőtt, 1869. április 24-én, amikor az Országgyűlés tanácskozásait megnyitja, akkor a trónbeszédben az hangzik el, hogy a jó, gyors és részrehajlatlan igazságszolgáltatás az a rendezett államélet egyik legfontosabb kelléke, és a trónbeszédből megtudjuk még azt is, hogy, itt hangzik el először el az, hogy ennek érdekében egy olyan törvény kidolgozására van szükség, amely a bírói függetlenséget megalapozza és utal a trónbeszéd arra is, hogy ez a fajta függetlenség ez az egyénnel, magánszemélyekkel, mint ilyen a peres felekkel szemben is él, illetőleg a közhatalommal szemben is meg kell, hogy valósuljon. Sőt mit több már 1869-ben megfogalmazódik az is, hogy a bírói felelősségről szóló törvénynek, illetőleg ezek nyomán az elsőfokú bíróság szervezetéről és működéséről szóló törvényeknek is meg kell születnie. Ez utóbbi kettő majd csak 1871-ben kerül kibocsátásra. Néhány szó a törvényjavaslat megalkotóiról. Horváth Boldizsár nevét többször halljuk, de nem ő az egyedüli. Ő ennek a

törvényjavaslatnak az előterjesztője. Az előéletéről talán annyit érdemes tudni, hogy Deák egyik kedvenc híve, ennek nyomán kap meghívást az Országbírói Értekezletbe, szombathelyi ügyvédként praktizál, 1861-ben Szombathely város polgárai őt közfelkiáltással választják országgyűlési képviselővé, és hogy ha személyes tulajdonságait nézzük, akkor Kecskeméti Aurél írt többek között arról, hogy rendkívül gazdag törvénytudó kapacitással rendelkezik, egy rendkívül gyors észjárású férfiúról van szó, aki nem melleleg remek parlamenti szónok volt, és Andrassy pedig egy hasznos talentumot látott benne. Úgyhogy ennek nyomán aztán ő igazságügy miniszterként megjelenik a kiegyezést követően egészen 1871-ig. És a másik férfiú, akinek a nevét mindannyian ismerjük egy teljesen más körben azt kell, hogy mondjam, de ennek a törvénynek a megalkotásában jelentős szerepe van, ez nem más, mint Csemegi Károly, aki a kiegyezést követően Horváth Boldizsár felkérésére csatlakozik az igazságügy minisztériumhoz, először miniszteri titkárként, majd tanácsosként. És ő az egyik kidolgozója ennek a törvénynek, és érdemes megjegyezni azt, hogy már jóval korábban, évekkel korábban az 1860-as évek elején több olyan cikke jelenik meg, amely foglalkozik a bírói függetlenséggel, illetőleg az igazságszolgáltatás és a közigazgatás szétválasztásával és meglehetősen előremutató és konstruktív gondolatai vannak. Az egyik, amelyet érdemes megemlíteni, 1861-ben Csemegi úgy fogalmaz, hogy a bíróság az állam lelkiismerete és mint ilyen állandó bírósági szervezetre van szükség. És hogy átadjam a szót Barna Attila kollégámnak 1869 júniusában, amikor Horváth Boldizsár a törvényjavaslat indoklásáról beszél, akkor azt mondja, hogy a kormány előtt tulajdonképpen a reform két útja állt. Az egyik megtartani a régi rendszert és azt egy kicsit foltoztatni. Ezt ő nem nagyon javasolta, hanem helyette azt a gondolatot támogatta, hogy új jogintézményeket és újszerű reformot vezessünk be, és gyakorlatilag a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvény teremtette meg azt az alapot és fogalmazta meg azokat az irányelveket, amelyeken a kormány elindulhatott. És hogy a Horváth Boldizsár által a bírói függetlenség magna chartájaként és Csemegi Károly szerint a magyar igazságügy legszebb alkotásának nevezett törvény hogyan, miként vált szentesített és kihirdetett törvénné.

Prof. Dr. Varga Attila: Köszönöm szépen a szót, itt venném fel a fonalat, hiszen ahogy elhangzott tulajdonképpen nem is egy évfordulós, születésnapos törvényről beszélünk, hanem rögtön négyről. Nem is egy évről, hanem rögtön négyről és akár lehetne ezt folytatni, hiszen az az 1868-ban felvett fonál '69-ben folytatódik, 1871-ig tart tulajdonképpen az a négy

törvény, amely kiteljesíti ezt a rendszert tulajdonképpen Horváth Boldizsár vezetésével. Valóban érdemes kitérnünk arra a konfliktusra, amelyet Máthé professzor úr jelzett a számunkra, ami a kodifikált kódexszerű rendezés és a magyar szokásjogi hagyományokhoz való ragaszkodás között feszült, hiszen ez megvolt ebben a korszakban is. Ez igazából nem is mindig érthető a mai korunkban. Akkoriban sokan akadtak, számosan voltak olyanok, akik a rendezettségben, a kodifikáltságban alapvetően inkább egy béklyót láttak, egy aktuális jogszabályt, olyat, amely a magyar jogszabályoktól, magyar hagyományoktól inkább idegen, ami a bírót béklyóba szorítja, egy kényszerzubbony, ami a bíró alkotta jogot háttérbe szorítja. A kiegyezéssel létrejött politikai rendezés tulajdonképpen egy béke állapotot teremtett, egy olyan béke állapotot, ami innentől kezdve a polgári jogrendezés irányát megadhatta. A neoabszolutizmusnak az időszakát, amely leginkább a túlélést jelentette, az ellenségeskedést felváltja a béke, de a béke rögtön kiváltja azokat az ingereket és igényeket, amely tulajdonképpen a polgári életviszonyok minősége felé sürgetőleg hatott, innentől kezdve hangos belpolitikai küzdelem veri fel tulajdonképpen az ország csendjét. Az egy oldalon állók hirtelen egymásnak feszülnek, kormány, ellenzék és sok-sok párt küzd az Országgyűlésben. Azt követően, hogy '67-ben megalakul a magyar kormány, tulajdonképpen elindul egy olyan kodifikációs munkálat és ha Kinga nem említette, akkor Ökrös Bálintot említeném még, aki Horváth Boldizsárnak az egyik szoros munkatársa, aki így szól erről az időszakról: tér nyílt az alkotmányos haladásnak, a nemzeti felelős kormány gépezete élénk mozgásnak indult. A kodifikáció előtérbe lépett, s a tetterők munkásságának jó része ide irányult. És mi, kik egy jobb kor reményét kebleinkben kialudni sosem engedték, megfogyva bár, de törve nem jobb és szebb jövő küszöbére léptünk. A kérdés úgy szólt mi legyen a jogi rendteremtésnek a sorrendje a Horváth Boldizsár vezette igazságügy minisztérium tulajdonképpen alapvetően a legfontosabb sürgető célok között az egységes, kodifikált szabályozás megadását, az egységes szerkezetű törvénykezési rendszer kialakítását tekintette. A törvény, a '68. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában gyorsan létrejön, alapvetően egy polgári eljárásjogi törvény karakterét viseli magán, de nekünk tudnunk kell, ahogy elhangzott, hogy a bíróságok rendszerét is megreformálja. Nagy sietséggel, de megtörténik az első lépés, amit innentől kezdve folytatni kell. A valódi újítás még egyszer összefoglalva, hogy a régi és egységes szerkezetű Királyi Kúria egységét ez a jogszabály feloldotta, a három felsőbíróságot, Hétszemélyes Tábla, Királyi Tábla, Váltófeltörvényszék szervezetileg is elválasztotta magától, vagy elválasztotta egymástól. A nagy múltú kerületi táblákat pedig megszüntette, egyébként

pedig a semmítőszéki intézményt is behozta. A folytatás tulajdonképpen ebben a kicsit sűrűtő kapkodást követően egy évvel később a '69. évi IV., a születésnapos, évfordulós törvényünk a bírói hatalomról. Én azt gondolom, hogy sokat mond már az is, hogy maga a cím hatalomról beszél és hatalmi ágról, hiszen a legfontosabb meghatározó ez lesz ebben a körben, hogy egy önálló hatalmi ág definícióját kellett megadni és az országgyűlési viták is leginkább erről szóltak. Valóban a király által elmondott trónbeszéd, amely hosszasan sorolta a várható reformokat, amelyek egyébként létre is jöttek, ebbe hangsúlyosan több ponton is szerepel egyébként a bírói hatalom gyakorlásának szabályozása, ennek a törvénynek a létrehozása. A törvény, amelynek a terjedelméről hallhattunk, hogy viszonylag rövid, három-négy oldalas, ha karakterre kéne lefordítani, alig 7-8000 karakterről szól. Alapvetően alapelveket határozott meg. A vita, a parlamenti vita innentől kezdve alapvetően alapelvi, alkotmányos és közjogi kérdésekről is szólt. Az országgyűlési vita, amely viszonylag rövid volt, de nagyon intenzív és nyugodtan mondhatom ebben a Házban, itt ezen a helyen, hogy nagyon színvonalas is. Alapvetően a legfontosabb következő kérdésekben lehet meghatározni. Az első kérdés, amely úgy szólt, hogy kell-e a törvény. Ez igazából eldőlt. Az ellenzék sem vitatta, hogy a bírói hatalmat, a bíróságok rendszerét és magát a bírói ítélkezésnek a szabályait valahogy rendezni kell, mert ez rendezetlen. A kérdés csak az, hogy hogyan viszonyultak a rendezéshez és a kormány által előterjesztett javaslatokhoz. A legfontosabb kérdés, amely megjelenik végig, de már megjelent a tavalyi évben is természetesen, egyébként az igazságügy miniszter természetesen erről értesülhetett, hogy el kell-e különíteni Justitiát a közigazgatástól, kérdezte az ellenzék alapvetően. Az az az ellenzék, amely félt a merev centralizációtól, félt a kormányzat beavatkozásától és körülbelül úgy tekintett erre, mint egy trójai falóra, ami a pozíciókat majd elfoglalja, és hát hiába beszél szépeket az igazságügy miniszter az előterjesztés kapcsán, természetesen a pokol is csupa jó szándékkal van parkettírozva, mondja az ellenzék. A másik kérdés alapvetően a kinevezési jogkör kérdése. Az a bizonyos igazságügy minisztériumi előterjesztés kormány és király hármasa mennyiben fog befolyást engedni a bírák befolyásolására, mennyire fogja a bírákat kiszolgáltatni és az igazi kérdés mennyire fogja elvonni a régi közösségeiktől a bírákat. A harmadik pedig, és ez szinte az egész reformidőszakot átölelő 5-10 éves kérdés, lehet-e egy részkérdést önmagában, értsd a bírói hatalomról szóló kérdéskört tárgyalni, vagy pedig ezt csak egybe lehet a többi kérdésekkel, lásd a közigazgatás kérdéseit. A javaslat tárgyalás nem indult problémamentesen, hiszen a szélsőbal képviselője, Irányi Dániel, aki egyébként veretes mondatokat mondott rögtön

megtámadja Horváth Boldizsárt az ekkoriban elhíresült, úgynevezett Böszörményi László esetével. Böszörményi László egy újságíró volt, Kossuthnak a cikkét a váci polgárokhoz megjelenteti az újságjában, őt perbe fogják és ekkor a börtönbüntetését tölti. Böszörményi László beteges, meghal. Nem kevesebbel vádolják az igazságügy minisztert, minthogy az igazságtalan ítéletet végrehajtja és halálra kínozza Böszörményit, amely természetesen mélyen érinti Horváth Boldizsárt, kikéri magának, a Ház is neheztel, és ezzel elmegy jó két nap, amíg ezt megvitatják. Ha az érdemi pontokat is megnézzük, hogy Irányi Dániel '48-as függetlenségi párti képviselő miket jelzett problémaként, akkor alapvetően előnyként és jóként irányozták elő a bírói függetlenséget és a szakképzettség kérdéseit, de alapvetően a kérdés úgy szólt az ellenzék tálalásában, hogy felfelé a bíró, vagyis királytól, minisztertől, kormányzattól mennyiben lesz független, felfelé ez hogyan lesz gyakorolható. A másik és ez a központi kérdése az 1870-es éveknek a megyék, a municípiumok, a törvényhatóságok kérdése, el lehet-e választani a bírászkodás a közigazgatástól. Ha el lehet mi marad a megyéknek, mi marad a vármegyéknek. Az a hagyományos nemzetvédő, alkotmányvédő vármegye tulajdonképpen a régi politizáló megyei elittel mennyiben tarthatja meg a hatalmát. A vitában jelentkeznek egyébként levélben, előterjesztésben és képviselőik útján a városok, törvényhatóságok, akik egyébként szeretnének ragaszkodni ahhoz, hogy a bíróságok és a törvényhatóságok együttes szervezése megmaradjon a törvényekben, illetve a bírák választása is e helyben maradjon meg. Én e helyütt, idő lejártával csak Horváth Boldizsárt annyiban idézném meg, ahogy ő július 13-án a Főrendiházban e helyütt miket is mondott, nyilvánvalóan már harcedzetten, csata mocskoltan, ahogy ő már az előző viharokból kikelt. Alapvetően ő azt mondja a Főrendiháznak és nagyon meggyőzően messze ható gyökeres reformokról beszél, olyan komoly erkölcsi hátrányt emleget, amely az országot fenyegeti a környező országokkal, hiszen a bírósági rendszerünk olyan elavult, olyan hiányosságokat mutat. A javítás, és erről már beszéltünk nem lehetséges ezen keretek között, ezt a rendszert toldozni-foldozni nem lehet, az ősi jogrendszer így vissza nem állítható. A másik, amely mellett állást foglal, hogy igenis a kormánynak nem lehet elvitatni azt a jogát, hogy a felügyeleti jogot az igazságüggyel kapcsolatban megtarthassa. A kormány célkitűzése, hogy minden pártérdeken felül emelkedett és jogtudomány színvonalán álló bírói kart teremtsen meg, mert ez egy olyan országos ügy, az államügy, amelyről neki kell gondoskodni. Alapvetően a hozzászólók ebben a teremben azon a két ülésnapon, Szőgyény-Marich László, vagy Mailáth György mind dicsérik és nem vitatják nagyon a javaslatot. Ez tulajdonképpen a finálé ebben a

történetben. Mailáth György is azt mondja főleg alapvonalakat, alapvonalakat rögzít, alapelveket rögzít a törvény, így azt el kell fogadni, túl lehet rajta lenni. Július 15-én a törvény szentesítést is nyer. Én egy Horváth Boldizsár idézettel búcsúzom akkor, amikor őt megtámadták és igazából a munkájában, személyében is sértve érezte magát milyen célkitűzést fogalmazott meg. Ő azt mondta: meg hoztam készséggel minden áldozatot, mert azt hiszem a hazát akkor kétszeres kötelesség szolgálni, midőn a siker kétséges. Köszönöm a figyelmet!